

Tekninen- ja elinvoimalautakunta

Tekninen ja elinvoimapalvelut toteaa lausuntonaan seuraava:

“Suunnitelman periaatteet ja näkökulmat vastaavat paikallisen ja alueellisen tarpeen lisäksi myös kansalliseen tarpeeseen, mikä koetaan kokonaisuuden hallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljä läpileikkaavaa periaatetta, tiedolla johtaminen, viestintä ja tiedottaminen, toimivat polut ja yhteistyö sekä osaamisen kehittäminen, ovat myös teknisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia.

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat teknisen ja elinvoimapalveluiden mielestä napakat ja ne kytkeytyvät kunnan strategiaan tavoitteisiin vahvasti. Niissä on myös yhdyspintaa teknisen toimintaan ja sen vuositason talousarvion tavoitteisiin. Toisaalta riittävä ja toimiva kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta tukeva fyysinen ympäristö suunnittelusta ylläpitoon tulisi näkyä tässä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa vahvemmin. Tähän liittyen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin esitetään lausunnossa jotain tarkennuksia.

1) Hyvinvointia ja terveyttä hyvän arjen rutiineista

Nämä tavoitteet näkyvät teknisellä esim. kulttuuritilojen suunnitteluna, rakentamisena ja ylläpitämisenä kuten kirjastotilojen suunnitteluna ja museo- ja taidetilojen kunnossapidämisenä. Lisäksi se näkyy hyöty- ja vapaa-ajan liikunnan tukemisena. Tästä esimerkkinä hyvin keskenään yhteenkytkeytyvät ja turvalliset kevytväylät, ilmaiset kaikkien kuntalaisten käytössä olevat kuntopolut ja -portaat, viihtyisä Jokiranta, terveystieteiden metsä sekä leikkipuistot sekä koulujen ja päiväkotien leikkialueet.

- Liikkumisen ja terveellisten elintapojen edistämistä koskevien toimenpiteiden osalta tulisi korostaa liikuntaa tukevien fyysisten rakenteiden laadukasta suunnittelua ja toteutusta. Lisäksi koetaan tärkeäksi painottaa puisto- ja virkistysalueiden kehittämistoimenpiteitä osana kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä.
- Kulttuurihyvinvoinnin edistämistä koskevien toimenpiteiden osalta on vastaavasti tarpeen korostaa kulttuuria tukevien fyysisten rakenteiden laadukasta suunnittelua ja toteutusta sekä näiden kohteiden hyvää hoitotasoa, jotta kulttuuripalvelujen saavutettavuus, houkuttelevuus ja vaikutukset kuntalaisten hyvinvointiin vahvistuisivat.

2) Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta arjen ympäristössä

Tekninen pyrkii osaltaan edistämään kuntalaisten osallisuusmahdollisuuksia suunnittelussa ja rakentamisessa. Tekninen myös suunnittelee ja rakentaa fyysisiä kohtaamispaikkoja kuntalaisille erityisesti kaava-alueilla.

- Yhteisöllisten kohtaamisten lisäämistä koskevien toimenpiteiden osalta halutaan korostaa osallistamisen ja viestinnän merkitystä kuntalaisten yhdessäoloa tukevien fyysisten rakenteiden suunnittelussa.

3) Turvallisuutta ja pystyvyyttä arjen pyörteissä

Tekninen pyrkii osaltaan vähentämään ilkvallan toteutumisen mahdollisuuksia alue- ja tilaratkaisuissaan sekä luoda ympäristöstä turvallisemman liikkuu. Liikenneturvallisuuden vuositasonisesti sovitut toimenpiteet ovat osa jatkuvaa arjen parantamista.

- Asukkaiden turvallisuuden kokemuksen ja pystyvyyden vahvistamista koskevissa toimenpiteissä tulisi näkyä myös uusien yleisten alueiden rakentamisen turvallisuusnäkökulma. Tällä tarkoitetaan sitä, että uusien yleisten alueiden suunnitteluvaiheessa tulee systemaattisesti varmistaa, että turvallisuusnäkökulma otetaan kattavasti huomioon.

Kuntakehityslautakunta

Suunnitelman periaatteet ja näkökulmat vastaavat paikallisen ja alueellisen tarpeen lisäksi myös kansalliseen tarpeeseen, mikä koetaan kokonaisuuden hallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljä läpileikkavaa periaatetta, tiedolla johtaminen, viestintä ja tiedottaminen, toimivat polut ja yhteistyö sekä osaamisen kehittäminen, ovat myös kuntakehityksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia.

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat kuntakehityksen mielestä napakat ja ne kytkeytyvät kunnan strategiaan tavoitteisiin vahvasti. Niissä on myös yhdyspintaa toimintaan ja sen vuositasoisiiin talousarviotavoitteisiin. Toisaalta riittävä ja toimiva kuntalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta tukeva fyysinen ympäristö suunnittelusta ylläpitoon tulisi näkyä tässä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa vahvemmin.

Alueiden suunnittelu ja kestävä liikkuminen

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa luodaan hyvää pohjaa kestävä ja turvallisen liikkumisen edistämiseksi Mäntsälässä. Suunnitelmassa korostetaan liikkumisen tärkeyttä, ja samalla huomioidaan valitettava liikkumisen määrän vähentyminen vanhenemisen myötä. Suomalaisten liikkumattomuus aiheuttaa terveysongelmia ja siten kustannuksia yhteiskunnalle. Terveyshaittoja aiheuttavat myös esimerkiksi autoliikenteen pienhiukkaset, jotka kulkeutuvat muiden tienkäyttäjien hengitysteihin. Aktiivisten kulkutapojen eli kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on sekä terveys- että ilmastoteko. Kun arkeen kuuluvia matkoja taitetaan kävellen ja pyöräillen, saadaan siten lisättyä myös niin ihmiselle kuin myös koko yhteiskunnalle myönteistä arkiliikuntaa.

Kestävä liikkuminen lisääminen edellyttää kuitenkin myös sitä, että liikkumisen olosuhteet ovat liikenneturvallisuuden näkökulmasta kunnossa. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa on nostettu esille, että asukaskyselyn mukaan turvattomuutta ja huolta kuntalaisten keskuudessa ovat aiheuttaneet muun muassa puutteellinen liikenneturvallisuus. Myös Mäntsälän peruskoulujen oppilaat ovat heille osoitetussa kyselyssä vastanneet, että heillä on turvattomuuden tunnetta kävellen ja pyöräillen liikkeessään. Jalankulkijoista yli 70 % ja pyöräilijöistä 60 % on vastannut olevansa erittäin tyytymätön tai tyytymätön jalankulun/pyöräiliikenteen turvallisuuteen.

Liikenneturvallisuuteen panostaminen on samalla panostus kestävä liikkumisen ja arkiliikunnan edistämiseen, sillä onnettomuustilanteissa kävelijät sekä pyöräilijät ovat heikommassa asemassa autoliikenteeseen verrattuna. Esimerkiksi autoliikenteen ylinopeudet voivat vaikuttaa kielteisesti kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuuteen. Mikäli siis voimme parantaa kokemusta kävelyn ja pyöräilyn liikenneturvallisuuden tilasta Mäntsälän kunnan alueella, voimme siten myös lisätä kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta. Tällöin

meillä on myös mahdollisuus lisätä aktiivisiin kulkutapoihin perustuvaa kestävästä liikkumista, jolla taas on myönteisiä vaikutuksia sekä terveyteen että ilmastoon.

Alueiden suunnittelu jo kaavoitusvaiheessa tukemaan kestävästä liikkumista on edellä olevista näkökulmista tärkeää.

Lautakunta korostaa, että kaavoituksessa tulee systemaattisesti varmistaa turvalliset ja yhtenäiset kevyen liikenteen yhteydet, koulureittien turvallisuus sekä riittävä valaistus. Nämä ovat keskeisiä edellytyksiä suunnitelman tavoitteelle lisätä arjen liikkumista ja vahvistaa asukkaiden turvallisuuden tunnetta.

Fyysinen ympäristö

Fyysiseen ympäristöön kuuluu keskeisesti asuminen – työ/- opiskelupaikka - päivittäiset palvelut ja liikkuminen näiden välillä.

Hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä on myös monipuoliset asuinmahdollisuudet kunnassa, ympäristön turvallisuustekijät ja eri liikkumismahdollisuudet näiden eri paikkojen välillä arjessa.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteita voidaan hyvin ottaa huomioon muissa tarkemmissa ohjelmissa, esim. asunto-ohjelma, kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelma. Tavoitteita tukee myös monet asiat, joita edistetään muuten esimerkiksi liikkumisen suhteen kesäisin käytössä olleet kuntapyörät sekä selvityksessä oleva kutsukyytipalvelun käynnistäminen.

Lautakunta pitää tärkeänä, että kaavoituksessa varmistetaan eri ikä- ja väestöryhmille yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkua, osallistua ja käyttää palveluja. Tämä edellyttää esteettömyyden huomioimista, lähiluonnon ja viheralueiden saavutettavuutta sekä yhteisöllisyyttä tukevien julkisten tilojen suunnittelua.

Lautakunta korostaa myös ilmastonmuutokseen varautumisen ja riskienhallinnan merkitystä. Kaavoituksessa tulee huomioida hulevesien hallinta, tulvariskit ja viherverkostojen jatkuvuus, jotka ovat osa asukkaiden kokonaisturvallisuutta.

Laadukas rakennettu ympäristö ja hyvinvointi

Laadukas rakennettu ympäristö on tutkitusti yksi merkittävimmistä kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kansainvälisen ja kotimaisen tutkimusnäytön mukaan hyvin suunniteltu elinympäristö lisää fyysistä aktiivisuutta, vähentää stressiä, vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja parantaa koettua turvallisuutta. WHO:n ja THL:n mukaan lähiluonnon saavutettavuus, viihtyisät julkiset tilat, turvalliset reitit ja ihmisen mittakaavassa suunnitellut

ympäristöt ovat yhteydessä parempaan mielenterveyteen, vähäisempään yksinäisyyteen ja pienempään sairastavuuteen.

Rakennetun ympäristön laatu vaikuttaa myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. Turvalliset koulureitit, leikki- ja liikuntapaikat sekä helposti saavutettavat harrastusympäristöt lisäävät liikkumista ja ehkäisevät syrjäytymistä. Ikäihmisille esteettömät ja selkeät ympäristöt mahdollistavat omatoimisen liikkumisen ja vähentävät kaatumisriskejä. Näillä tekijöillä on suora yhteys hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteisiin.

Lautakunta korostaa, että kaavoituksessa tulee huomioida rakennetun ympäristön kokonaislaatu – ei ainoastaan yksittäiset tekniset ratkaisut. Tämä tarkoittaa Laadukas ympäristö tukee asukkaiden arjen sujuvuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja lisää kunnan vetovoimaa.

Sivistyslautakunta

Mäntsälän kunnan hyvinvointilautakunta (24.02.2026 § 12) pyytää lausuntoja Mäntsälän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2026-2030 luonnokseen, jotta suunnitelma voidaan viimeistellä ja viedä päätöksentekoon loppukevästä 2026.

Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisessä valtakunnallisesti tavoitellaan alla kirjattujen tavoitteiden toteutumista:

- Luodaan perusta työ- ja toimintakyvylle
- Kavennetaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja
- Edistetään ja ylläpidetään hyvinvointia, terveyttä,
- turvallisuutta ja osallisuutta
- Vahvistetaan mielenterveyttä ja ehkäistään päihdehaittoja
- Ehkäistään sairauksia, tapaturmia, väkivaltaa, syrjäytymistä ja osattomuutta

Lainsäädäntö- ja tieto-ohjauksella vaikutetaan siihen, että kaikilla hallinnonaloilla otetaan toiminnassa huomioon terveys, hyvinvointi ja turvallisuus sekä niiden taustatekijät. Lisäksi edellytetään poikkihallinnollista ja monitoimijaista yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi. Kyseessä on myös tiedolla johtamisen kokonaisuudesta, jolla pyritään kohdentamaan voimavarat suunnitelmallisesti vaikuttaviin toimenpiteisiin.

Kunnilla on siis lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Nykyään myös turvallisuuden teemat, etenkin arkiympäristön turvallisuus, yhdistetään luontevaksi osaksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta. Mäntsälän kunnan hyvinvointisuunnitelman luonnoksessa on nostettu esille luontevasti edellä mainitut näkökulmat.

Mäntsälän kunnan hyvinvointisuunnitelman lähtökohdat noudattavat kuntalain (410/2025) 1 §:n määräystä ja sen lisäksi suunnitelmaan on rakennettu kuntalain 37 §:n mukaisesti yhteys voimassa olevaan kuntastrategiaan. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman luonnoksessa on nostettu selkeästi esille Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen (Keusote) alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2026-2030 ja siihen sisältyvät tavoitteet. Luonnoksen sivun 5 talulukossa on vertaillen kuvattu, että laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä (612/2021) 6 §:ssä kunnille säädetyistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvistä tehtävistä ja niiden yhteydestä alueelliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyöhön. Laissa mainitut periaatteet sitovat myös hyvinvointialueita, mutta tietenkin erityislainsäädännön vastuut määrittelevät kunnan ja hyvinvointialueen erityiset tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä keskinäisen yhteistyön periaatteet. Näin ollen voidaan todeta, että hyvinvointisuunnitelman luonnos noudattaa sitä ohjaavaa lainsäädäntöpohjaa ja lainsäädännön henkeä.

Mäntsälän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2026-2030 luonnos sisältää keskeiset elementit, joita kunnan tulee edistää yhdessä hyvinvointialueen ja paikallisten toimijoiden kanssa. Suunnitelmaan on valittu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kannalta

keskeiset teemat ja tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään. Keskeisiä tavoitteita ja niiden taustoitusta on avattu nykytilan kuvauksella ja tilastotiedolla, joihin toiminnan valinnat perustuvat tehdyn osallisuustyöskentelyn lisäksi.

Sivistyslautakunnan palvelujen näkökulmasta hyvinvointisuunnitelman tietopohja on kattava ja sen kautta johdetut tavoitteet ja toimenpiteet tukevat palvelujen toteuttamista ja kehittämistä kattavasti toimintaa ohjaavien erityislainsäädäntöjen näkökulmasta käsin tarkasteltuna. Varhaiskasvatus ja opetus voivat liittyä omilla toimenpiteillä ja panoksellaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin ja toteuttaa niitä lasten ja nuorten arkipäivässä. Esimerkkinä tällaisesta tavoitteesta on yleinen tavoite laatia kuntalaisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Kuntalaisia koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tukee palveluissa lainsäädäntövelvoitteen kautta tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Toisena esimerkkinä voi nostaa esille suunnitelmassa todetun tavoitteen vahvistaa kiusaamisen, väkivallan ja syrjinnän vastaista toimintamallia, joka on käytössä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa. Tätä mallia tukisi kunnassa yleisemminkin se, että suunnitelma ulottuisi kattamaan myös aikuisten keskinäisen toiminnan, jolloin tätä kautta voidaan tukea nuorten kanssa tehtävää vastaavaa työtä. Kolmantena esimerkkinä on tavoite mielen hyvinvoinnin edistämisestä. Kunnan asukkaiden mielen hyvinvoinnin edistäminen ja siihen panostaminen tukevat myös lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämistä. Yleisesti voidaan todeta, että hyvinvointisuunnitelman luonnoksessa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet tukevat varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa tehtävää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä.

Sivistyslautakunta esittää, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toimenpiteitä edistetään kuntaorganisaatiossa yhteisellä suunnittelulla ja toimenpiteiden priorisoinnilla, jotta asetetut tavoitteet konkretisoituvat lasten ja nuorten arjessa.

Sivistyslautakunta esittää, että tavoite ”Laadimme kuntalaisten tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman” muutetaan muotoon ”Laadimme kuntalaisten tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja sen toteuttamismallin”. Lisäys tukisi lautakunnan toiminnan näkökulmasta sitä, että toteuttamismallin kautta voitaisiin tukea esimerkiksi lasten ja nuorten parissa työskentelevien järjestöjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

Sivistyslautakunta toteaa, että hyvinvointisuunnitelman luonnos noudattaa yleisesti laajan hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman periaatteita, joiden kautta voidaan raportoida kattavasti kunnan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työ lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Lisäksi sivistyslautakunta korostaa, että lautakunnan vastuulla oleva toiminta saa tukea Mäntsälän kunnan hyvinvointisuunnitelma 2026-2030 luonnoksessa olevista tavoitteista ja toimenpiteistä.

Sivistyslautakunta toteaa, että hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman kokonaisuus on hyvä. Sivistyslautakunta korostaa, että hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä tulee vielä konkretisoida käytännön toimenpiteiksi. Lautakunta ehdottaa, että suunnitelmaan liittyvät toimenpiteet määritellään vuosittain osana talousarviovalmistelua.

Samalla tulisi myös priorisoida toimenpiteitä ja varata resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi lautakunta esittää, että kunnan käyttämät eettiset pelisäännöt otetaan mukaan suunnitelmaan ja niitä edistetään aktiivisesti kaikessa toiminnassa.

Ikäihmisten neuvosto

Ikäihmisten neuvosto toteaa, että painopisteet ovat oikean suuntaiset, mutta neuvosto haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Ikäihmisten näkökulma jää heikoksi. Suunnitelma painottuu lapsiin.
- Monikielisyys ja monimuotoisuus näkyvät huonosti. Englanninkieliset esitteet myös ikääntyneille.
- Saavutettavuus eikä esteettömyys näy riittävästi suunnitelmassa, esimerkiksi digilukutaito tulisi nostaa enemmän esiin suunnitelmassa.
- Palveluiden saavutettavuus ilman digipalveluita.
- Ikäihmisten yksinäisyyden helpottaminen.
- Toimenpiteet kirjattu liian haaleasti ja epämääräisesti.
- Liikuntaneuvonnan ja liikuntatestien lisääminen sekä tietoisuuden lisääminen niistä. Tarjonnan tulisi tavoittaa ikäihmiset.
- Etsivän vanhustyön resurssien lisääminen.

Lapsi- ja perheasiainneuvosto

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma on kokonaisuudessaan hyvä ja laaja. Neuvosto toivoo suunnitelmaan enemmän konkreettisia toimenpiteitä, joita olisi helpompi seurata sekä mitata. Huomioitavaa on myös, että hyvinvointi- ja turvallisuustyö koskettaa koko kunnan asukkaita. Tärkeää on vahvistaa kohtaamispaikkatoimintaa niin kylillä kuin keskustan alueellakin. Neuvosto toivoo kiinnitettävän erityistä huomiota yhdenvertaisuuteen. Lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee lisätä esimerkiksi lapsiparlamentin sekä lasten ja nuorten kyselytunnin avulla.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto koki hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman olevan pääosin hyvä. Kuitenkin suunnitelma tuntui joissain kohdissa olevan vain selkeämmin ilmaistu versio Keusoten alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta.

Nuorisovaltuusto kuitenkin toivoo selvennystä etenkin nuoria koskeviin kohtiin. Monissa nuoria koskevissa kohdissa tuotiin esille vain kouluterveyskyselyn pohjalta tehtyjen tilastojen nykyhetki, joka usein oli negatiivinen. Nuorisovaltuusto kokee, että kohdat vaatisivat tarkempaa selitystä, mitkä asiat ovat johtaneet tulosten laskuun ja miten tulosten lasku voidaan konkreettisesti estää tulevaisuudessa.

Myös monet kohdassa 4 Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat toimenpiteet tuntuivat olevan mietitty kunnan vanhempien asukkaiden näkökulmasta. Toimenpiteet eivät tuntuneet täysin vastaavan sitä tarvetta, jonka nuorisovaltuusto kokee olevan vaadittu, jotta tavoitteet toteutuvat myös nuorten kohdalla.